در نوزدهمین پیش‌نشست همایش ملی اجتهاد پویا و حقوق اجتماعی زنان، طیبه حیاتی استاد یار گروه قرآن و حدیث دانشگاه علوم و معارف اسلامی قم با رویکردی جدید، پوشش و عفاف را پدیده‌ای فراتر از یک تکلیف شخصی و مرتبط با ساختارهای حکمرانی و هویت اجتماعی توصیف کردند.

به گزارش دبیرخانه همایش ملی اجتهاد پویا و حقوق اجتماعی زنان نوزدهمین پیش نشست با عنوان « مبانی حرمت سیاسی-اجتماعی کشف ستر و حدود ارتباط با نامحرم با رویکرد خوانش اجتهادی آیات ستر و عفاف

» در تاریخ ۰۴/۰۸/۱۴۰۵با همت مدرسه علمیه کوثر علی آباد کتول از طریق حضوری و فضای مجازی برگزار گردید.

در این پیش نشست ابتدا خانم خدیجه الازمنی استاد این مدرسه و دانش آموخته سطح سه به بیان مقدماتی در شروع بحث پرداخته و گفت: موضوع مورد بحث ما، پدیده کشف حجاب در ایران معاصر است؛ پدیده‌ای که بسیار فراتر از یک انتخاب پوششی یا یک کنش فردی، به یک رخداد پیچیده فرهنگی، اجتماعی و سیاسی تبدیل شده است. این موضوع نشان‌دهنده دلالت‌های عمیق بر ساختار حکمرانی و بافتار جامعه است.

سپس سرکار خانم دکتر طیبه حیاتی، استاد یار گروه قرآن و حدیث دانشگاه علوم و معارف اسلامی قم، با تکیه بر خوانش اجتهادی آیات قرآن، بر این نکته تأکید کرد که مسئله پوشش تنها یک انتخاب پوششی ساده نیست، بلکه پدیده‌ای فرهنگی، اجتماعی و سیاسی است که با ساختارهای اجتماعی و حوزه‌ی حکمرانی پیوند عمیقی دارد. این نشست با هدف بررسی پیوند میان پوشش، عفاف و حریم‌های عمومی برگزار شد.

استاد این نشست، چارچوب پیشنهادی خود را بر پایه «اجتهاد پویا و زمینه‌مند» بنا نهاد. وی استدلال کرد که برای فهم صحیح احکام، نباید از واژه‌شناسی دقیق و بررسی بافت تاریخی و اجتماعی آیات چشم‌پوشی کرد. بر این اساس، تفکیک میان معنای لغوی «حجاب» و کاربرد عرفی و اجتماعی آن، گامی اساسی در مسیر رسیدن به یک فهم اجتهادی مدرن و متناسب با ظرفیت‌های اجتماعی است.

یکی از محورهای برجسته بحث، بررسی «سیر تدریجی نزول آیات» بود. وی با تحلیل مسیر آیات، از آیه ۵۹ سوره احزاب که بر تثبیت هویت و مرزهای اولیه از طریق پوشش تمرکز دارد، تا آیه ۳۱ سوره نور که به عفاف و رفتار اجتماعی می‌پردازد، الگویی برای مواجهه با جامعه ارائه داد. این رویکرد نشان می‌دهد که قرآن برای نهادینه‌سازی ارزش‌ها، مسیری مرحله‌ای و متناسب با ظرفیت‌های جامعه را طی کرده است.

در ادامه این تحلیل، پوشش در این نشست به عنوان ابزاری برای «حفاظت و تشخص» معرفی شد. برخلاف نگاه‌هایی که پوشش را مانعی برای حضور زنان می‌دانند، استاد حیاتی آن را «شناسنامه هویت ایمانی» و عاملی برای فراهم کردن امکان «حضور ایمن و با عزت» زنان در اجتماع قلمداد کرد. از نظر ایشان، پوشش نه تنها پوشاندن بدن، بلکه ابزاری برای اعلام هویت اجتماعی و حفظ کرامت زن مسلمان است.

همچنین در این نشست، پیوند ناگسستنی میان «ستر» و «عفاف» تبیین شد. بر اساس این دیدگاه، پوشش در واقع زمینه‌ساز و بستری برای پایداری معنای عفاف است و خودِ عفاف نیز به نوبه خود، وظیفه تنظیم روابط اجتماعی و حفظ مرزهای تعیین‌شده را بر عهده دارد. این تعامل میان پوشش و رفتار، دو رکن اصلی حفظ حریم‌های عمومی را تشکیل می‌دهد.

در بخش سیاست‌گذاری، وی بر ضرورت تغییر رویکرد از «تقابل فردی» به «مسئولیت اجتماعی» تأکید ورزید. استاد یار دانشگاه معارف اسلامی خاطرنشان کرد که موضوع پوشش نباید صرفاً به تقابل میان فرد و نهادهای انتظامی تقلیل یابد. در مقابل، نقش نهادهایی نظیر خانواده، سیستم‌های آموزشی و ساختارهای فرهنگی در نهادینه‌سازی این ارزش‌ها بسیار کلیدی است و باید در طراحی سیاست‌ها لحاظ شود.

در نهایت، پیشنهاد شد که برای طراحی رویکردهای انتظامی و آموزشی، از الگوی «تدریج قرآنی» استفاده شود تا ارزش‌ها به‌صورت مرحله‌ای و با توجه به ظرفیت‌های جامعه نهادینه شوند. این پیش نشست علمی که با همت مدرسه علمیه کوثر علی‌آباد کتول برگزار شد، بر ضرورت بازنگری در روش‌های برخورد با مسائل اجتماعی با استفاده از ابزارهای اجتهاد پویا تأکید داشت.